

Nr 158

Utlåtande i anledning av motioner om användningen av markfotogrammetri inom kulturminnesvården.

(5:e avd.)

I de likalydande motionerna I: 367 av herr *Skårman m. fl.* och II: 454 av herr *Hamrin* i Kalmar *m. fl.* har hemställts att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning rörande formerna och statens insats för markfotogrammetriens användning inom kulturminnesvården.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttranden över motionerna från statens planverk, byggnadsstyrelsen och riksantikvarieämbetet.

Statens planverk tillstyrker i sitt remissyttrande den av motionärerna förordade utredningen och anför till stöd härför följande.

Vad som inom statens planverks verksamhetsområde talar för användningen av en enkel, snabb och ekonomisk registreringsmetod som den i motionerna berörda är dels den förnyelse som är förväntad inom våra äldre stadsområden, varvid många arkitektoniskt och kulturhistoriskt värdefulla byggnader och byggnadsdelar försvinner, dels också den påskyndade förstörelse av utsatta byggnadsdetaljer, fasadskulpturer m. m. som konstaterats följa med de tilltagande luftföroreningarna.

Enligt *byggnadsstyrelsens* mening framstår en intensifiering av de inventeringar och den dokumentation av estetiskt och kulturhistoriskt värdefull bebyggelse som sedan lång tid tillbaka har bedrivits av olika huvudmän såsom angelägen. Ämbetsverket förutsätter att 1965 års utställnings- och museisakkunniga bl. a. kommer att utreda frågan om formerna för inventeringsarbetets bedrivande inom byggnadskulturvården och därvid granska tänkbara medel för verksamhetens effektivisering. Ämbetsverket anser det vidare naturligt att riksantikvarieämbetet i samråd med berörda instanser eller sakkunniga verkar för en rationell användning av markfotogrammetrin och i sina sedvanliga anslagsframställningar för fram eventuella förslag om medelsanvisning m. m. Någon särskild utredning är enligt byggnadsstyrelsens uppfattning ej motiverad.

Riksantikvarieämbetet har anförut följande.

Som motionärerna anför har markfotogrammetrin sedan länge passerat experimentstadiet även vad gäller dokumenteringen av äldre byggnader

Bihang till riksdagens protokoll 1968. 6 saml. Nr 158—160

och miljöer och ingen tvekan behöver råda om att den i framtiden bör utnyttjas i än större omfattning. Sedan åtskilliga år tillbaka har ämbetet också samarbetat med institutionen för fotogrammetri vid tekniska högskolan i Stockholm och härvid fått tillfälle att i fältet pröva de aktuella metoderna. Vid ämbetets arkeologiska utgrävningar tillämpas också sedan ett 10-tal år en förenklad fotogrammetrisk dokumentation, närmast av flygfotogrammetrisk art.

För närvarande pågår underhandlingar med institutionen för fotogrammetri om möjligheterna att ge någon eller några av ämbelets tjänstemän viss grundläggande utbildning i fotogrammetri så att ämbetet kan utföra åtminstone enklare fältarbeten. Självklart är dock att ämbetet icke har möjlighet att med egen personal genomföra en så omfattande fotogrammetrisk dokumentering som motionärerna avser. Skall en dylik dokumentering komma till stånd, vilket ämbetet finner högst angeläget, måste särskilda anslag beviljas för ändamålet och en plan upprättas för arbetenas bedrivande. Det bör framhållas att dokumenteringen av det äldre byggnadsbeståndet i Sverige måste betraktas som klart otillfredsställande. Även för landets kulturhistoria centrala byggnader eller miljöer är således ännu icke dokumenterade i erforderlig omfattning. Ämbetet är berett att i samråd med fotogrammetriska institutionen vid tekniska högskolan i Stockholm upprätta en dylik plan och framlägga en preliminär kostnadsberäkning. Ämbetet vill också framhålla att ämbetets arkiv synes vara den lämpligaste förvaringsplatsen för bildmaterialet från en dylik fotogrammetrisk dokumentering.

Utskottet. Fotogrammetri eller på svenska närmast bildmätning innebär att fotografiska bilder används för att bestämma geometriska egenskaper såsom storlek, läge och form hos fotograferade föremål. Man brukar skilja mellan flyg- och markfotogrammetri alltefter kamerans läge vid fotograferingen.

I motionerna I: 367 och II: 454 begärs utredning rörande formerna och statens insats för markfotogrammetris användning inom kulturminnesvården.

1965 års musei- och utställningssakkunniga har ålagts centrala utredningsuppgifter på kulturminnesvårdens område, såsom frågorna om byggnadskulturvårdens målsättning och organisation. Enligt utskottets mening påkallar därför ifrågavarande motioner inte någon riksdagens vidare åtgärd i vad desamma i nu berörda avseenden syftar till bättre förutsättningar för dokumentering av det äldre byggnadsbeståndet.

Vad beträffar motionsyrkandet i övrigt har riksantikvarieämbetet förklarat sig berett att i samråd med fotogrammetriska institutionen vid tekniska högskolan i Stockholm upprätta en plan för fotogrammetrisk dokumentation och framlägga en preliminär kostnadsberäkning. Då markfotogrammetrin vid rationell användning uppenbarligen kan vara ett betydelsefullt hjälpmedel i kulturminnesvården utgår utskottet från att denna plan kommer att upprättas så snart förutsättningar härför föreligger.

Utskottets slutsats måste bli att i vart fall för närvarande någon sär-

skild utredning beträffande markfotogrammetrins användning inom kulturminnesvården inte är motiverad. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet ifrågavarande motionsyrkande och hemställer

att riksdagen avslår motionerna I: 367 och II: 454.

Stockholm den 5 november 1968

På statsutskottets vägnar:

EMIL NÄSSTRÖM

Närvarande: se under utlåtandet nr 160.